2024 VII 29 - 1100
२०२४ . ०७ . २९ - ११००

N 435

Seat No.
बैठक क्र.

Time : 2 Hours
वेळ - २ तास

SOCIAL SCIENCES (73) GEOGRAPHY PAPER–II (M)
सामाजिक शास्त्रे (७३) भूगोल पेपर–२ (म)

(REVISED COURSE)

Pages - 8
पृष्ठे - ८

Total Marks : 40
एकूण गुण - ४०

सूचना :—

(1) *सर्व प्रश्न/कृती सोडविणे आवश्यक आहे.*

(2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

(3) *प्रश्न क्रमांक 4(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या ब्राझील नकाशा आराखड्याचा वापर करून तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावा.*

(4) *प्रश्न क्रमांक 6(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या आलेख कागदाचा वापर करून ती पुरवणी मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावा.*

(5) *प्रश्नांची उत्तरे लिहिताना नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा आवश्यक तेथे वापर करण्यास परवानगी आहे.*

(6) *प्रश्नांची उत्तरे लिहिताना आवश्यक तेथे आकृत्या/आलेख काढावेत.*

(7) *प्रश्नांची उत्तरे निळ्या किंवा काळ्या शाईच्या पेनने लिहावीत.*

(8) *आकृत्या, आलेख व नकाशा इत्यादी कार्य करण्यासाठी शिस पेन्सिल किंवा रंगीत पेन्सिल वापरण्यास हरकत नाही.*

(9) *पेन्सिलने लिहिलेली उत्तरे ग्राह्य धरण्यात येणार नाहीत.*

2/N 435

1. अचूक पर्याय निवडून विधाने पूर्ण लिहा : 4

(1) एखाद्या ठिकाणी प्रत्यक्ष जाऊन तेथील भौगोलिक घटकांची माहिती घेणे याला .... असे म्हणतात.

(*i*) क्षेत्रभेट

(*ii*) आरोग्य पर्यटन

(*iii*) जनगणना

(*iv*) गृहभेट

(2) भारत हा देश .... या पदार्थासाठी जगप्रसिद्ध आहे.

(*i*) तेलबिया

(*ii*) कॉफी

(*iii*) कोक

(*iv*) मसाला

(3) ब्राझील हा .... खंडातील सर्वात जास्त लोकसंख्या असलेला देश आहे.

(*i*) उत्तर अमेरिका

(*ii*) आशिया

(*iii*) दक्षिण अमेरिका

(*iv*) ऑस्ट्रेलिया

(4) भारतीय प्रमाणवेळ ही ग्रीनीच वेळेच्या .... पुढे आहे.

(*i*) 5 तास 15 मिनिटे

(*ii*) 5 तास 30 मिनिटे

(*iii*) 5 तास 45 मिनिटे

(*iv*) 6 तास 30 मिनिटे

2. चुकीची जोडी ओळखा : **4**

(1)	(*i*)	ॲमेझॉन जलप्रणाली	–	ब्राझीलच्या उत्तरेस
	(*ii*)	पुरागुआकु	–	ब्राझीलच्या पश्चिमेस
	(*iii*)	साओ फ्रान्सिस्को	–	ब्राझीलच्या पूर्वेला
	(*iv*)	पॅराग्वे-पॅराना जलप्रणाली	–	ब्राझीलच्या नैऋत्येला
(2)	(*i*)	भारताचे हवामान	–	मान्सून
	(*ii*)	ब्राझीलच्या उत्तरेला	–	विषुववृत्त
	(*iii*)	भारताच्या मध्यातून	–	मकरवृत्त
	(*iv*)	ब्राझीलच्या पूर्वेला	–	अटलांटिक महासागर

(3) (*i*) लिंगगुणोत्तर कमी असलेला देश – भारत

(*ii*) साक्षरता जास्त असलेला देश – ब्राझील

(*iii*) तरुणांचे प्रमाण जास्त असलेला देश – ब्राझील

(*iv*) वृद्धांचे प्रमाण कमी असलेला देश – भारत

(4) (*i*) गेटवे ऑफ इंडिया – मुंबई

(*ii*) अजिंठा लेणी – औरंगाबाद

(*iii*) ताजमहाल – नई दिल्ली

(*iv*) कोलकाता – भारतातील प्रमुख बंदर

3. टिपा लिहा (कोणतेही *दोन*) : **4**

(1) भारत—स्थान व विस्तार

(2) अजस्र कडा

(3) हिंदी महासागराचे महत्त्व.

4. (अ) ब्राझीलच्या नकाशा आराखड्यात माहिती भरा व सूची तयार करा (कोणतेही *चार*) : 4

(1) रिओ ग्रांडे विमानतळ

(2) मॅनॉस बंदर

(3) पंपास गवताळ प्रदेश

(4) कटिंगा

(5) माराजॉ बेट

(6) उत्तर अटलांटिक महासागर.

(आ) खालील भारताच्या नकाशाचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही *चार*) : **4**

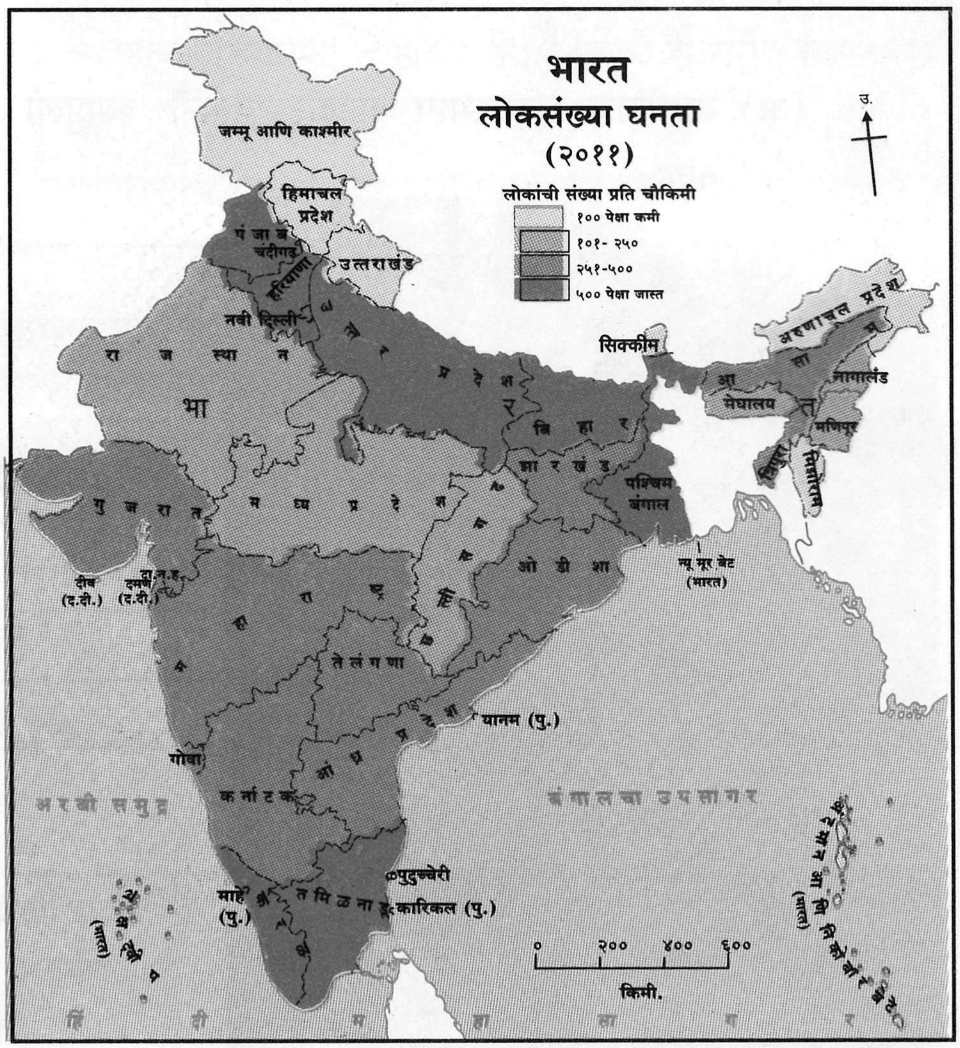

प्रश्न :

(1) वरील नकाशा काय दर्शवितो ?

(2) 100 पेक्षा कमी लोकसंख्या घनतेचे कोणतेही **दोन** राज्य सांगा.

(3) मध्यप्रदेश राज्याची लोकसंख्येची घनता किती आहे ?

(4) दक्षिण भारतातील 500 पेक्षा जास्त घनता असलेले **दोन** राज्य कोणते ?

(5) मिझोराम राज्याची लोकसंख्येची घनता किती आहे ?

5. **भौगोलिक कारणे लिहा (कोणतेही *दोन*) :** **6**

(1) भारताकडे एक प्रमुख जागतिक बाजारपेठ म्हणून पाहिले जाते.

(2) ब्राझीलमध्ये नेहमी हिमवर्षाव होत नाही.

(3) ईशान्य ब्राझीलमध्ये वस्त्या विरळ आहेत.

(4) भारतातील दूरसंचार उद्योग हे अतिवेगाने वाढणारे क्षेत्र बनले आहे.

6. **(अ)** **खालील सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे स्तंभालेख तयार करा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :** **6**

भारत — नागरीकरणाचा कल

वर्ष	**नागरीकरणाचा कल टक्केवारी**
1961	18.0
1971	18.2
1981	23.3
1991	25.7
2001	27.8
2011	31.2

प्रश्न :

(1) कोणत्या वर्षात नागरीकरण सर्वाधिक होते ?

(2) 1981 ते 1991 या दशकात नागरीकरणात किती टक्क्याने वाढ झाली आहे ?

(3) कोणत्या वर्षी नागरीकरणाचा कल सर्वात कमी दिसतो ?

किंवा

(आ) खालील आकृतीचे वाचन करून त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : **6**

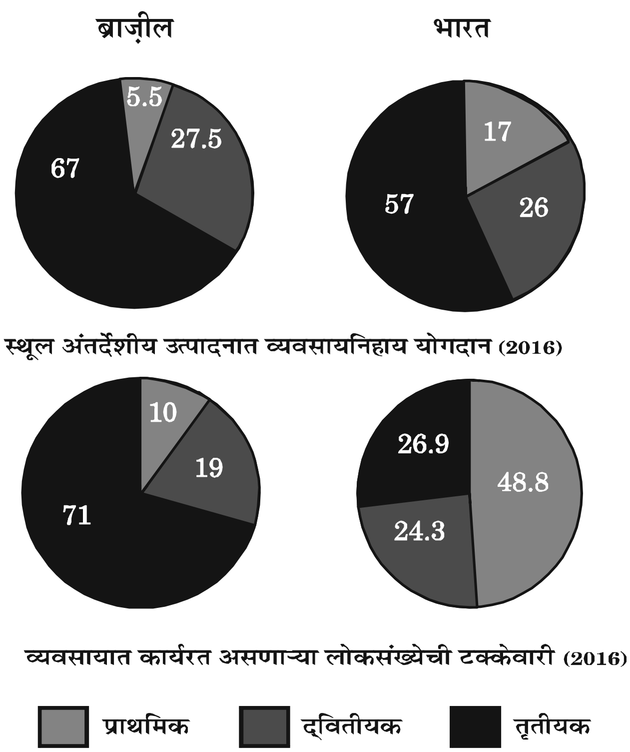

प्रश्न :

(1) प्राथमिक व्यवसायामध्ये गुंतलेल्या लोकसंख्येची टक्केवारी कोणत्या देशात जास्त आहे ?

(2) स्थूल अंतर्देशीय उत्पादनात कोणत्या देशात तृतीयक व्यवसायाचे योगदान अधिक आहे ?

(3) स्थूल अंतर्देशीय उत्पादनात द्‌वितीयक व्यवसायांचा हिस्सा कोणत्या देशात जास्त आहे ?

(4) भारतामध्ये द्‌वितीयक व्यवसायाचे योगदान किती आहे ?

(5) स्थूल अंतर्देशीय उत्पादनात तृतीयक व्यवसायातील ब्राझीलचे योगदान भारतापेक्षा किती टक्क्याने जास्त आहे ?

(6) भारतात कोणत्या व्यवसाय प्रकारात स्थूल अंतर्देशीय उत्पादन कमी परंतु लोकसंख्येची टक्केवारी जास्त आहे ?

7. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही *दोन*) : **8**

(1) क्षेत्रभेट म्हणजे काय ? समुद्रकिनारी गेल्यावर कोणती काळजी घ्यावी ?

(2) हिमालय पर्वताची सविस्तर माहिती लिहा.

(3) ब्राझील व भारतामधील वनांचा ऱ्हास होण्याची कारणे कोणती ?